

ANDRÁS ÁTMEGY A KONYHÁN

Írta: Sinkó Ervin

Ha nem kellett volna arra gondolnia, hogy az apja nyugtalan lesz az ő eltűnése miatt, akkor András el lett volna ragadtatva attól, hogy ilyen érdekes és meglepő dolgok történnek övele.

A rendőrfőtanácsos könyvekkel és iratokkal megrakott barna íróasztalával szemben soha még fogoly nem ült ilyen elfogulatlan, ilyen vidáman csillogó szemekkel. A nagy darab fiatal fiú minden esetben ugyanolyan esetlen meghajlással gyújtott rá egy-egy cigarettára, mint amilyen udvariasan a borotvált képű, kitűnő modorú uriember az ezüsttárcáját a nagy barna asztallapon keresztül feléje nyújtotta. Nemcsak a könyvei miatt, melyek az íróasztal mögött egy egész polcot betöltöttek, beszédmodorával, arckifejezésével inkább egy szalonokban otthonos professzorra, mint rendőrtisztviselőre hasonlított. Kinyitotta az íróasztal egy fiókját, folyóiratokat mutatott Andrásnak s azt mondta, hogy ezekben az ő neve sose fordul elő a véreb jelző nélkül. András ránézett a barátságosan mosolygó arcra s nehéz volt elhinnie, hogy ez igaz. Sokkal inkább elhitte, amit ugyancsak a rendőrfőtisztviselő mondott neki, hogy valójában egyáltalán nem maradi ember, élvezettel olvassa még a forradalom theoretikusainak műveit is és megérti a könnyen lobbanó ifjúságot. Andrásnak hízelt, hogy ennyit foglalkoznak vele és érdeklődve hallgatta, hogy a harmadik internacionálé milyen ravasz utasításokat ad a kommunistáknak arra nézve, hogy rendőrségen és bíróság előtt hogyan kell viselkedniük. Tisztában volt azzal, hogy a rendőrfőtanácsos nemcsak hiúságból fitogtatja az ismereteit, hanem meg akarja mutatni, hogy az ő eszén nem lehet túljárni — s András egész idő alatt arra gondolt, hogy ha majd ezt az egész kalandot elbeszéli Dalos Péternek, Sági Gyurkának vagy Sulyok Elemérnek, azok tán el se fogják hinni. Az apja miatt való aggodalmon kívül ez volt az egyetlen kellemtelen gondolata.

— A mese tehát úgy hangzik, hogy csak a fehér vászonruháért ment fel Tillmannéhoz? Semmi, de semmi mást — a rendőrfőtanácsos két keze ujjait egymásba fűzve hajolt előre — senki mást ott nem keresett? Tudom, tudom — intett méltatlankodva — a fehér vászonruha ott volt, de ne nézzen engem mai gyerekeknek. Odavitte a fehér ruhát, hogy adott esetre az legyen az alibije — mondta a nyilván rosszkedvű lett, mert nagyot kattantva becsukta a lapos cigarettatárcáját és zsebredugta. Aztán így szólt: — Tillmanné már meg is vallotta — s úgy tett, mintha iratai közt lapozgatna, de András most már semmit se hitt neki. Engem akar megfogni, gondolta András, és közben én csiptem rajta, hogy hazudik. De mi az, amin engem rajta akar kapni? kérdezte magában.

— Nézze, édes fiam — kezdte újra, megint barátságosabb hangon a professzor, miközben egy széles mozdulattal félretolta maga elől az iratokat — én nem foglalkoznék magával ennyit, ha nem a javát akarom. Nem is annyira magára, mint az édesapjára való tekintettel, akit tisztelve, becsülök.

Andrásnak erre megint Dalos Péter, a munkanélküli esztergályos, az ő pajtása jutott eszébe. Egyszer majd összeverekedik vele, mert az azt mondta Sági Gyurkának és Sulyok Elemérnek, hogy bizonyos dolgokról nem kell András jelenlétében beszélni, mert Klamm Márton túljóban van a rendőrséggel. András ráncbaszedett homlokát látva a rendőrfőtanácsos bizalmasan folytatta:

— Szeretném, ép az apjára való tekintettel, ezt az egész ügyet el-tuscolni... De ezt csak akkor tehetem meg, ha az én őszinteségemért őszinteséggel fizet. Mi itt a Zrinyi utcában ugyis többet, sokkal többet tudunk, mint maga gondolja. A multkor a Szent-Imre kollégium diákjai közül ültek itt velem szemben néhányan úgy, mint maga most, urfiúk, intelligens fiatalemberek, akiket elragadott ez elmélet csillogása s pillan-atnyi eltévelyedésből így kerültek egy társaságba olyanokkal...

András még komorabb lett. Az esztergályos Dalos Péter egyszer majdnem szórul szóra ugyanezt mondta. Egy füzet mellett ült a másik kettővel s mikor András belépett, elhallgattak és eltették a füzetet. »Ez nem úrifiuknak való«, mondta a szeplősarcú Dalos Péter. S András, szembeülve a rendőrfőtanácsossal, most egyszerre sajnálta, hogy semmi, de semmi olyan titka, amit dacosan megőrizhetne és majdnem panaszosan tört ki:

— Dehát ha mondom, hogy csak a fehér vászonruháért mentem!

— Olyan lélekszakadva? — kacsintott tamáskodó mosollyal a dere-sedő hajú úr s nyelve hegyét végigjáratta a sok dohányzástól kiszáradt ajkán. Szót se szólt hosszú, hosszú percekig, csak mosolygott, mosoly-got és nézte Andrást, de gy, hogy az már nem tudott hova fordulni a szemével s mert a csend még mindig tartott, türelmetlenül ugrott fel a székéről.

— Dehát ha mondom! — kiáltotta ismét.

A rendőrfőtanácsos is felállt. — Tudja mit, majd gondolkodunk az eseten. Maga is, én is — mondta s majdnem ellenséges indulatú közöny ült ki arcára.

— Szóval hazamehetek?

A rendőrfőtanácsos csöngetett és egy bőrkamásnis ember jött az iro-dába. Ennek az úrnak lélekezése után ítélve asztmája lehetett. Kis sze-mbe néztek bennül a hájas arcában. Ezek a kis szemek alulról felfelé vé-gignéztek Andrásón. Csak a szemek mozogtak, az arc kifejezéstelen maradt. A rendőrfőtanácsos ennek az embernek azt mondta:

— Vezesse vissza a cellájába — a konyhán keresztül — s András-ra rá se nézett.

— Jóéjszakát! — köszönt el András mégis illedelmesen s az ajtónál hátralépett, hogy udvariasan előrebozsássa a bőrkamásnis embert. Az azonban nem épen csinyján, megfogta a karjánál s olyan hangon, mely Andrászt disznórőfögésre emlékeztette — a szavakat meg se értette — parancsolta előre. A rideg, meglehetősen rosszul világított hosszú folyósó-ken András hátra-hátra pillantott. Kellemetlen volt neki ez a nehezen ziháló, álmosképű kövérség a háta mögött. Kezdte magát rosszul érezni, ahogy ennek a háta mögül fölhangzó komandóóra jobbra meg balra kellett fordulnia, fel meg le, aztán csak le, sok lépcsőn s megint végtelen-nek tetsző egész rosszul világított, kongó folyósókon. S közben hátul-ról a folyton ziháló nálánál alacsonyabb ember lélekezete a nyakát csik-landozta. Sose még Andrásnak ilyen kurtán, esztelenül nem parancsol-gattak, mint ahogy ez az undok tette. András már nem is tudta, mer-re járnak a feltámadt benne a gondolat, hogy egyedül innen már ki se találja, a hogy mégis különös, nem ratja mulik, hogy mi fog történni vele. Neki semmi beleszólása. Ezeknek a hatalmában van, akikkel a leg-egyszerűbb dolgokat se lehet megérteni, sőt akikkel, mint ezzel a kísé-rőjével a háta mögött, beszélni se lehet. András méregbe jött, megállt, hogy a sarkába szuszogó álomtárisznyát kérdőre vonja — ekkor azonban fölfra balra ajtó nyílt, emögött az ajtó mögött még egy. Kísérője nem is

a karjával, hanem a vállával lökött egyet Andrásra, lökte befelé. Bent András újra megállt, de már nem azért, hogy tiltakozzék, hanem megmedvedve attól, ami elébe tárult. Állt s lassú emlékezetében felrémettek a mindenféle mendemondák a Zrinyi-utcai rendőrfőkapitányság kinzókamráiról s akkor, szinte ezeknek a valószínűtlenül ható mendemondáknak a világánál, kezdte megérteni, hogy mit lát, csak akkor látta, amire pillanatokig csak a szeme meredt.

Az ember nem ilyenek képzel egy »kinzókamrát«, a jól megvilágított tágas szobában három asztal állt, azokon tintatartó, tollszár, iratok, az egyikken még egy csontból való papírvágókés is. Mint más irodahelyiségek más középületekben. A fogasokon sapkák, szalmakalapok, sétabotok. S mégis ebben az egyáltalán nem viaszszobakabinetszerű helyiségben a padló és a mennyezet között egy ember csüggött a levegőben. Két hátrahúzott karja a két lábához volt kötve, hátraesett fejjel mint valami idomtalan, pattanásig túltöltött hurka. Három jól öltözött úr állta körül. Semmiben sem ütöttek el más emberektől, akiket utcán vagy társaságban látni. Kettő cigarettázott, a harmadik pedig — egy határozottan csinos, borotváltképzű úr ép azzal volt elfoglalva, hogy ballábát székre rakva zsebkendőt mártogasson az egyik íróasztalon álló pohár vízbe s fehér cipőjéről egy friss, piros foltot igyekezzen eltávolítani. Középujt egyenletesen hangtalanul himbálózott az ember a hátraesett fejével, melyről csendes koppanásokkal hullt a viasszal föleresztett sikkadt padlóra a verejték és a vér.

András kísérője olyan arccal, mint aki étvágy nélkül telepszik asztalhoz és ízét se érzi a falatnak, amit lenyel, unottan nyújtotta ki a vas-tag karját és öklével belevágott a huny szemekkel hátracsüggő fejbe. Az egész test, melyet egy csigán átalvetett kötél tartott a magasba, mint a hinta, nagyot lendült.

András nem tudta megkülönböztetni, hogy az embernek a teste, a húsa-e, vagy csak az inge az, ami véres szallagokban lóg. Egy lépést tett, rá akarta magát vetni a disznóképűre, rá a fehér-cipősre, rá a másik kettőre, rá a falakra, dühöngeni, törni-zuzni, csak azért, mert a csüngő testnél is tán rémesebb volt, hogy körülötte mindenki nyugodt. Andrásban láрма után sikoltott minden ideg, valami történjék, amitől a szakszerű közönyösség megháborodjék, hogy ezekből az irnokképzű hóhérlégeknek valami emberi törjön föl... egy lépést tett és fülét csendes nevetés ütötte meg. Rajta nevettek. Ő maga még nem tudta, de a fehér-cipős látta, mint vált színt s látta és megértette a mozdulatát, mikor a fiú egyik kezével a gyomrához, másikkal a hirtelen előrehajló fejéhez kapott. András minden más mozdulatra, egyetlen szóra is képtelenül percekig újra és újra tántorogva öklendezett. Ha azok valamennyien leköpdösték volna, ha mind rávetik magukat, hogy verjék, rugják, tiporják — az nem lett volna olyan megalázó, jobb lett volna, mint túrni azt, ahogy a fehér-cipős atlétatermetű úrtól figyelmissé téve, valamennyien mulattak rajta. De nem vetették rá magukat, ujjal se nyultak hozzá.

Egyelőre csak megmutatták neki, mi vár rá, egyelőre csak puhították »a konyhában«. András még ezt is csak akkor fogta fel, amikor magánzárkájának ajtaja becsukódott mögötte. Kezébe fogva a verejtékétől hűvösen tapadó homlokát, összeszedte minden erejét, hogy gondolkodni tudjon. Gondolkodott, mint még soha életében, egy a létét gyökeréig megrendítő erőfeszítéssel. Szokatlan munkájában még a magasan feje fölött égő kislányú villanykörte is zavarta, behunyta a szemét. Ugy tűnt neki, hogy csak most jött rá, miben áll a gondolkodás, hogy kell azt csinálni. Azon mulik minden, hogy az ember semmit ki ne felejtson. Ugy érezte,

hogy gondolkodni, annyi mint semmisnek tűnő mozzanatokból öszerakni egy képet, számtalan, látszólag összefüggéstelen részekből összeállítani valami egészet. Az ő feladata azért egész különösen nehéz, mert jóformán semmi az, amiből ki kell találnia, meg kell szerkesztenie a képet. Ugy érezte magát, mintha egy óraműnek néhány kis csavarját azzal a lehetetlen kívánsággal tették volna elébe, hogy ezekből állapítsa meg az egész óra szerkezetét ő, aki nem ért az órákhoz. De mindennél, még az apja őmiatta való nyugtalanságánál is fontosabbá vált neki, hogy a lehetetlen feladattal megbirkózzék. Ép mert olyan rettentően kevés tény áll rendelkezésére, egyetlen egyet se szabad elsikkadni hagynia, a legeslegkisebbet is elő kell kaparnia, hogy egyáltalán legyen miből az ismeretlenre következtetnie. Nyugodtan, rendszeresen, mondta magának.

Hallotta, amint az ör megállt a konyhában a kémlelőlyuknál. Lehet, hogy nem az ör, hanem egy azok közül a konyhabeli nyugodtak közül. Az most nézi s azt hiszi, hogy azért ül ő így, mert maga miatt van kétségbeesve. Hígyjen amit akar. Kétségbe volt esve, de csak azért, mert emlékezett rá, hogy mikor odaért a Tillmanné lakásának aajtájához, sőt már bent volt a lakásban, még mindig csak azon járt az esze, hogy sikerüljön rekordidő alatt visszatérnie a Margit fehér vászonruhájával s ez a kívánság annyira megszállva tartotta, hogy se látott, se hallott. S ez az, amit most jóvá kellene tennie, mint mikor valaki már rég kiszállt a vonatból s egyszerre emlékezni akar a tájra, melyre elmulasztott figyelni. Mégis emlékezett rá, hogy mindjárt amint lement a házmeester lakásába, hogy otthagyja a biciklijét, míg az ötödik emeletről, Tillmannék-től visszajön, alig kopogott a pincelakás üvegajtáján, máris kinyílt az — és az úr, aki kinyitotta az ajtót s átvette a biciklijét, nyilván nem a házmeester volt. De mert az ő számára az volt a fontos, hogy otthonról való elindulása óta már tizenhat perc telt el, egyszerre három lépcsőt hágra rohant fel az ötödik emeletre. Számolta a perceket. Ha csak két percet is kellene várnia a ruhára, anélkül indul vissza, mert ha csak valamivel gyorsabban tud hajtani, mint idejővet, akkor sikerül a magának kitűzött időre hazaérnie. Akkor nem nézett se jobbra, se balra, csak rohant — most azonban úgy tűnt neki, mintha lent a hűvös lépcsőfeljártnál állt volna valaki, aki nyomban utána szintén elindult s követte őt fel az emeletre. Mint a házmeesterlakásnál, úgy történt Tillmannék aajtaja előtt is: lihegve alig állt meg, az ajtó nyomban kitárult, mintha odabent valaki csak az ő érkezésére lesett volna. S nyomban, mintha csak a naptalan folyosó piszkos kövén akkor szökkentek volna szárba, három úr termelt András mögött. Egyik, akin fehér nadrág és fekete lüszterkabát volt — egy azok közül, akiket az imént a konyhában látott, azt mondta: — Csak tessék — s tolta befelé. A három úr betette mögötte az ajtót, ő értetlenül, bosszúsán ment beljebb...

Idáig jutva olyan erővel szorította két tenyere közé a halántékát, mintha kiakarná préselni fejéből a legapróbb részletéig azt, ami ezután következett. A görcsösen csukott szemével látni akarta újra: a homályos előszobából másik kis bútorokkal túlsufolt szobába nyílik egy tárva hagyott alacsony barna ajtó. Ott alig egy lépés távolságra az ajtótól, ez egyik szék magas támláján ott feküdt ragyogó fehéren, kivásvolt a Margit berakott vászonruhája. Semmi mással se törődve már nyújtja is karját a ruha után, hogy kerékpárján a zsákmánnyal diadalmasan száguldjon haza —, de a karja a következő pillanatban szétnyíló tenyérrel hull alá. Nemcsak most, de ott, már akkor is, mikor még semmit se tudott, mintha láthatatlan kéz ragadta volna torkon.

Mert a kis szobából másik tágasabb szobába látott s onnan látható érdeklődéssel egész csoport úr tartott feléje. Élükön ugyanaz az atlétatermetű, majdnem rokonszenves csinos ember, aki a »konyhában« a vízbe mártogatott zsebkendőjével dörzsölte a fehér cipőjén esett foltot.

De nem ez a bizonyos ünnepélyességgel egyenesen feléje tartó csoport volt a látvány, ami megtántorította. András a közeledő urak feje fölött belátott a másik szobába s tekintetét egy ember húzta magához, aki bennmaradt. Barna vászonruhában, olyanban, amilyet az áruházakban készen lehet kapni, kigombolt kabátban, puha ingén csíkos nyakkendővel, hátát a falnak támasztva állott. Kabátja kihajtókájának gomblyukából keskeny szíj nyúlt a felső zsebébe, ahol az óráját tartotta. Nem is falnak támaszkodva állt, csak a két szétrnyitott kezét fektette a falra, a felsőteste a leeső vállakkal s az elgondolkozó oldalt hajtott fejjel előrehajolt. Fiatal ember volt, nagy szál és sovány, de nem frissen nyírt szénfekete bajusz s kopaszodó homloka fölött elválasztva viselte a símára kefélt haját. A fekete haj, a fekete bajusz, a fekete ivelt szemöldök, de különösen a nagyon piros ajak mint kívülről felrakott idegen foltok ütötték el a valószínűtlenül mozdulatlan megnyúlt arctól. Hogy lehet élő ember ilyen sápadt — csudálkozott akkor András, hogy ez az arc megállította. Nem tudta, meddig állt. Arra emlékezett, hogy körülötte csend volt. Most már értette, hogy miért. A feléje tartó urak megálltak, hogy figyeljék az arcát. S András csak ebben a pillanatban jött rá arra, amit akkor sehogyse értett meg. Az az ember ott a másik szobában nyilván hallotta, hogy valaki jött, látnia kellett azt is, hogy egész csoport siet az újonijött elé s mégse, pillanatokig nem emelte fel a szemét. Csak a nagy csendben, mikor a szobából szinte a levegőt is kiszorította a csend, mozdult nem a feje, csak a szempillája. Mintha elhatározásába került volna, hogy felpillantson. Itt a cellában András most világosabban látta őt maga előtt, mint akkor, mikor testi valóiában állt szemben vele. A szeme fekete és nagyon fényes s amint felpillant, ezek a szomorú szemek ránéznek és ugyanabban a pillanatban fölszabadulnak, meglepően megvidámodnak.

A lélekzetét is visszafojtva ült a pricsén, mintha attól félne, hogy elűzi egy óvatlan mozdulattal a jelentést. A fal mellett álló, sovány embernek öröm villan a szemében s mert András még mindig csak áll és még inkább bámul rá, a valószínűtlenül sápadt ember elmosolyodik. Talán csak komikusnak találta Andrást, aki olyan arccal állt ott... de akkor is, hogy tudott ebben a helyzetben ez az ember így mosolyogni? Mert nemcsak elmosolyodott, hanem majdnem barátságosan, mint egy öreg valami tacskóra. Amellett nem is András, hanem ez a meleg mosoly volt gyerekes, mert majdnem hálás mosoly volt, mintha Andrásnak érdeme volna, hogy ő csak ő és nem valaki más, féltettebb, fontosabb személy.

András előtt most egyszerre úgy tünt, hogy ez a minden barátságos melegsége mellett is kicsit gúnyos mosoly ennek a mostani Andrásnak szólt, annak, aki itt ül a pricsén és a fejét fogja — s aki most már biztosan tudni vélte, hogy mikor az az ember, az a halotti maszk akkor rámosolygott, az már akkor tisztában volt vele, hogy pár óra múlva a konyhában megtörtetett testéről vereíték és vér fog csöpögni a síkált, tisztó padlóra.

Ez az ember, akinek a nevét se tudta, nem állt egyedül. Jobbról is, balról is egy-egy civilruhás úr állt őrt mellette. Hogy ezek őrzik, erre is András csak akkor eszmélt rá, mikor — anélkül, hogy a sok ember

közül valaki is csak egy szót szólt volna hozzá — bement abba a tágas szobába s látta, hogy azon az egyen kívül még másik két ember is van ott, mindegyik külön sarokban s azok mellett is jobbról és balról egy-egy úr. Ez a kettő is fiatal, annál a magas sápadtnál is láthatóan ifjabbak. Az egyik barna, zömök s kerek arca majd kicsattan az egészségtől. A szürke vasalt nadrágszárát magasra felhúvya ült, úgy hogy kilátszott a zokni felett a meztelen, szőrös lábszára. Időnként meg-megmozdult az ajka, hogy az alsó fogsorával az egész rövidre nyírt kis bajuszát harapdálja. Egyébként ez az életvidám, kissé kövérkés kerek arc nyugodtnak, csak valahogy magához képest túl komolynak látszott. Az ember szinte várta, hogy egyszerre elnevesse magát. András tekintete mindössze csak egyszer találkozott az övével, akkor, mikor oda belépett: Se Andrásra, se a többiekre az pillantást se vetett, egész idő alatt csak a vele szemben álló maga elé néző sápadt ember felé fordult. S nemcsak neki, nemcsak Andrásnak, a harmadik fiatalembernek is minduntalan ahhoz az egyhez tért vissza a tekintete. Ez a harmadik felfelé fésülte a barna haját s nem annyira izgatottnak, mint bosszúnak látszott. András csak ránézett és nyomban elismerően állapította meg, hogy ennek jó izmai lehetnek. Két kezével fogta át keresztberakott térdét, de azért a felsőteste, még a válla sem hajolt előre, egyenesen, hátraszegett fejjel s úgy ült, mint aki minden pillanatban fel akar ugrani.

— Tillmannét keresem, a fehér vászonruháért jöttem — szólalt meg András. Ez, tisztán emlékezett rá, akkor már az ő számára is értelmetlenül hangzott s csak azért szólalt meg, mert már nem bírta ki ezt a még mindig tartó csendet, azt, hogy mint valami színpadon tovább mozogjon ott a számtalan némán feléje szűrő rosszindulatú szempártól követve. Csak ekkor került elő Tillmanné. Úgy állt saját lakásában az idegen urak közt, mint utca közepén a vak, aki elejtette a fehér botját. Tillmanné itt volt, de a nyüzsgő idegen urak nem engedték meg, hogy bárki is beszéljen itt a másikkal. Tillmanné helyett a fehércipős atlétatermetű csinos férfi szólt Andrásához: — Senki innen el nem mehet. Mint a többiek, várni fog maga is.

Akkor már András nem is akart volna elmenni, szinte örült, hogy maradhat. Egyszerűen csak azért, mert lehetetlen lett volna csak így itthagyni a többieket, akiket nem engednek el. Lehetetlen lett volna itthagyni, főleg azt a valószínűtlenül sápadt embert, aki a kis bőrszűra erősített zsebóráját ki-kihúzta, noha nyilván még ugyanabban a pillanatban elfelejtette, hogy hányat mutat az óra, mert igen kis időközökben, szórakozottan újra s újra utánanyúlt.

A hangosan rendelkező urak ki-bejártak. Ha nyílt az ajtó, nemcsak a sápadt ember, a másik kettő arcára is izgatott várakozás ült ki. András hamar megértette, hogy miért. Abból, amit a rendelkező urak beszéltek egymással, megtudta, hogy a harmadik fiatalember, az, aki felfelé fésülve viselte a haját és olyan energikus arca volt, époly véletlenül került ide, mint ő, András... illetőleg nem époly véletlenül, amennyiben nem holmi fehér vászonruháért s nem is Tillmannéhoz jött, hanem ép most érkezett a másik kettőhöz, akiknek Tillmanné lakásán volt az irodájuk. András elég szemfüles volt ahhoz, hogy az első negyed-órában rájöjjön, miféle iroda volt ez: a feldúlt szoba közepén álló asztalon halomba rakva sok-sok papíros, könyv, füzet fölött nyomtatott és litografált újságok. Falusi Dolgozó Ifjúság —, Kommunista —, Ifjú Proletár — olvasta András a nagybetűs címeket.

András ült a pricsén és egyszerre kiszabadította fejét a két tenyere közül. Eszébe jutott, hogy az egyik lapot, melyet az asztalon a halom

papíros között látott, azt, amelyiknek a címlapján csupa kicifrázott nagybetűvel Ifjú Proletár állt, már látta egyszer. Igen, holtbiztos! Ugyan-ez az Ifjú Proletár volt egyszer a lakatosnak, Súlyok Elemérnek a kezében. Csónakázni mentek a Városligetben és alig hogy beszálltak a ladikba, Súlyok Elemér fölkiállt: — Nézd csak, mit találtam! — és előhúz az ülepe alól egy példány Ifjú Proletárt. Most András már tudta, hogy azt a lapot senki se felejtette a csónakban, Súlyok Elemér maga hozta s azért, mert azt akarta, hogy András olvassa. De akkor András csak ránézett a lapra és evezett tovább — oly szépen sütött a nap és ott ült a csónakban, szemben vele, Dalos Péter húga, Olga is...!

Nem, Olgára se akart most gondolni, a szerelmét is már csak az átkozott ostobasága bizonyítékának látta. Sose hitte volna, hogy létezhet nyomtatott betű, melyre ő valaha majd fájdalommal vágyódik. S most mégis sokat adott volna érte, ha akkor elfogadja és elolvassa azt a füzetet.

Kintről lépések hallatszottak s András elhülmi érezte a vérét. A rendőrfőtanácsos nyilván neveket akart tőle, kommunisták neveit s akkor még nem tudott ilyen neveket. Most azonban már három kommunistáról is tud. Dalos Péter, Súlyok Elemér és Sági Gyurka. Azt hiszik, hogy neki azokkal volt dolga, akiknek a titkos irodája Tillmannénál volt. Ha nem fog vallani, akkor szintén odakerül a konyhába — és ha őt kínozni kezdik, nem történhetik-e meg, hogy ezt a három nevet...? Ez a kérdés volt az, amittől elhült benne a vér, de egyszerre elszánt-sággal és magabiztosan válaszolta magának: megtörténhetik minden más, ez nem.

A lépések elhangzottak, András visszaült a pücsre s azon kezdett gondolkozni, hogyan szabadulhatna innen mielőbb. Nem azért, mintha félt volna. Azért kívánta, hogy mielőbb szabadon járhasson-kelhessen, mert nem félt és sürgősen beszélnie kellett volna Súlyok Elemérrel, Dalos Péterrel és Sági Gyurkával. Beszélni, nemcsak így-úgy mint eddig, hanem okból, céllal. Őt is, mint a többieket, csak este szállították ide. Tillmannéknál kellett ülniük, míg be nem sötétedett. Nyilván nemcsak azért, hogy a rendőség abban a lakásban kelepeét tartott nyitva, ezenkívül lehetőleg észrevétlenül akarták elvinni őket ép a további préda érdekében. Mért kísérték volna be Tillmannét, ha nem azért, hogy egyelőre ki ne tudódjon az, ami nála történt? Vagy ezenfelül? lehet-e, hogy Tillmanné, ez a hallgatag sovány asszony, akinek a beesett, csontos arcából nem lehetett kitalálni, hány éves, lehet, hogy ez a nő együtt dolgozott az albérlőivel? Lehet, hogy ő, András, époly felületes volt mindennel s mindenkivel szemben, mint amilyen közönbösen ment el a náluk évek óta bejáratos, mindig kicsit gyulladszemű Tillmanné mellett? Most még az is mulasztásnak tünt előtte, hogy nem ő, hanem Margit vette észre. Margit mondta Tillmannéről, hogy csudasikkes ruhákat varr, maga meg olyan mindig egyforma, ósdi ruhában jár, mint vidéken az iparosmesternék.

Fülébe csengett a hang, mellyel a rendőrfőtanácsos nyomatékosan, szinte fenyegetően felelt a telefonba: — Nem, semmiféle kommunikét a sajtó számára, egyelőre nem, semmi szín alatt. S eszébe jutott Andrásnak még valami: az ő apja nemcsak képviselő, az ő apjának is megvan az újságja s mint a telefonba, a rendőrfőtanácsos biztosan megmondta Klamm Mártonnak is, hogy egyelőre titokban kell tartani a letartóztatásokat. És András elvörösödött a gondolatra, hogy az ő apja... a rendőrfőtanácsos elismeréssel beszélt, merészelt elismeréssel beszélni Klamm Mártonról!